

2006, 13,

о. М. КИНАШ.

I. СТАТОК РОБИТЬ ДОСТАТОК.
II. ПЕКОЛЬНІ ПІСЛАНЦІ.

Ціна 10 центів.

З Руської друкарні при Русь. Сиротниці
832 N. 7th St.,   Philadelphia, Pa.

Ч. 3. Бібліотека Просьвітна. Р. І.

О. М. КІНАШ.

СТАТОК

РОБИТЬ ДОСТАТОК.

~~4253~~

1914.

З руської друкарні при Руськім Сирітськім ~~СК~~
832 N. 7th Street, Philadelphia, Pa ~~В.~~
АСТИ

171

ЛЪВОВСКА БИБЛИОТЕКА
АН УРСР
№ И 64. 166

В нинішних часах гріш має велике значінє, і не дурно каже мудрий Німець, що: гріш володіє світом! Але той гріш, в котрім така велика сила не мав до тепер і нині ще не має в нашім народі того пошанівку, який йому належить ся. У нас не тільки що гроша не шанує ся, але прямо видумує ся всілякі способи, якби то його як найскорше позбути ся, щоби — борони Боже — гріш не зійшов ся з грошем, а прецінь хліб на хліб не вадить, лише бук на бук. Ми не вміємо щадити, хиба марнувати. А прецінь ошадність є жерелом доробку і заможности; ошадність приучує чоловіка до порядку, до запобігливості, а навіть до пошанованя чужого добра, бо ті люди, котрі уміють щадити, звичайно шанують добро і маєток ближнього. Подивім ся на Жидів. Правда, що вони на своїй совісти

мають багато людської кривди, а нам Русинам наляли досить горячого сала за обшивку, але хотяй би так, то мусимо признати, що се такий нарід, від котрого ми можемо много научити ся. У Жида передовсім на першій місци стоїть його віра, відтак солідарність, потім грамотність — нема Жида, котрий би не був в своїм письмі грамотний — а нао-чинець ошадність. Жидівська ошадність є так велика, що густо часто доходить до скупства, і завдяки їх солідарности, грамотности і ошадности вони нині добили ся великанських маєтків і грошем панують над цілим сьвітом. Русин — противно; темнотою, крамолами, пиянством і марнотравством, полученим іноді з лїнивством з року на рік бідніє, запропащує народну честь, стає ся поштуркачем і посьміховиском других народів, а в слід за тим не годен зайняти в сьвіті такого становиська, яке би йому після історичних прав належало ся. Ми, що повинні більше як другі цїнити вартість гроша, бо ми його потребуємо більше чим другі народи, бо ми в убожестві капараємось сотками

літ, ми не тільки, що не побільшаємо народного маєтку, але противно, пускаємо навіть то, що батьки наші з великим трудом придбали і нам в спадщині зіставили. А чому се так? Бо до ошадности треба розуму, просвіти й тверезости, а в нас того, на жаль, нема. Прибудь розум — щастє буде, каже народна пословиця, а у кого в голові січка, той не годен нічого доробити ся. В нашім народі так розпаношило ся марнотравство, що куда не обернеш ся, усюди єго подиблеш; від хвилі коли Русин на сьвіт народив ся, аж доки не присиплють його землею, марнотравство все ходить за ним слід в слід. Приходить на сьвіт руська дитина, чи умре чоловік, радість чи смуток, весіле чи піст, празник чи неділя, той ворог тяжкий все знайде приступ, аби послідний гріш з хати витягнути на трунок.

«Ей, то вже така доля наша, що би в тяжкій праці, нужді та недостатку віку свого докалатати — каже руський Іван — нехай хоть в неділю, та в понеділок, забавлюсь троха»: Тож то власне та неділя, ті понеділки вас гублять, бо що

через тиждень заробите, то в неділю і понеділок пропустаєте і ніколи нічого не доробите ся. У кого по кожній «пейді» мусить бути два, три «кички» пива, бакса «анишівки», друга батля «скач», «гальон» вина, бакса цигаретків, дозин помаранч, кілька павнів яблочок, тісточка з цукорні, чеколяди для дітей, модний капелюх для жінки, кілька єдвабних блюзок, той ніколи не буде мав своїй «шандини», той — як в краю сидів на «чвораку», так і в Канаді чи Злучених Державах буде вічним рентівником.

Як парубок по кожній «пейді», мусить відвідати «пулрум», або піти на цілу ніч між «джеки» на карти, то він напевно буде женив ся за пожичені гроші, а дід з дідом як поберуть ся, то з торбою і до смерти не розійдуть ся.

Чому бідний? — бо дурний! Русинови здаєть ся, що ірейцарова ошадність на ніщо не придатна; шкода — повідає — заходу брати ся до того! Він би хотів за оден день стати богачем; він не має терпеливості, він не годен поняти, що зерно до зернятка, а буде міра. Чи я тих

кілька центів маю чи не маю, то я все бідним родив ся, і бідним вмирати мушу! А тимчасом така бесіда пуста і нерозумна; бо у кого тільки доляри гроші, а центи ні, той ніколи до маєтку не дійде; а хто уміє по центови ошаджувати той на старості літ не буде нікому в руки заглядати. Кілько-ж то ваших знакомих приїхало разом з вами до Америки, так як всі майже, без гроший, без цента, заледво на шіфкарту стягнули ся а нині вони мають покладаний гріш; а з тої самої компанії, з того самого повіту і при такій самій роботі другі послідними дідами. І чому ж то так, що оден йде в гору, а другий падає на діл? Тому, що оден жиє ошадно, а другий не питає на будучність, а єсть, то шелєсть. Нехай собі буде й найбільнійший зарібник, если він має терпеливість і сильну волю не марновати заробленого гроша, то згодом може доробити ся; але если той гірко запрацьований гріш єще не загрів ся добре в твоїй долони, а вже пішов чортови в зуби, вже перепустив єсь єго через горло або з камратами в кулі чи в карти програв, то ти абись сто

літ сидів в Америці, то зложеного цента не будеш мати. Чи бачили ви коли зимовою порою, як діти котять мягкий сніг? Зложить оден хлопчина на груду снігу і заледво кільканайцять кроків перекотить, а вже зробила така велика брила, що далше відразам оден не годен котити. От — людоньки добрі — маєте примір як з маленького буває велике. Оден цент не значить нічого, так і та грудка снігу, але в купі з другим, третим, десятим, сотним і тисячним, той самий цент є великою силою. Нині той малий цент скинен'я міліонами рук робить чудеса; гріш перекопав Америку на двоє і отворив кораблям вулицю з одного океану до другого; гріш перерізав весь сьвіт желізними дорогами вздовж і поперек; гріш позносив гори а вирівнав долини, прорубав в скалах тунелі і осушив озера; нині той цент скинений міліонами рук позакладав величезні фабрики, товариства асекураційні, каси позичкові, запомогові союзи і прч. і прч. Господь Бог не сотворив нікого на нужду і біду але одному дав пять талантів, другому два, а тре-

тому оден, щоби кождий трудив ся після сил своїх, — але лїнивого слугу казав покарати. Кождий отже чоловік має талант від Бога, котрим мігби доробити ся, коби лише не марновав єго, коби не закопував в землю, або на свою власну погибель не обертав. Дав вам Бог здорові очи, дивити ся ними на сьвіт божий, але не бачите, чї наумисно не хочете бачити, що з-гом вас діє ся. Русине: Протри же раз очи, і придиви ся, що нині же тїсно стало в нашім ріднім краї, і з кождим роком буде тїснїйше; нині земелька вже так не родить як перше родила, бо вона не має коли відпочати і набрати сьвіжих сил.

Коли давнїйше за панщини поле лежало облогом по кілька лїт, нині найгїрший неужиток справлений під пшеницю, бо народа все прибуває, землі нї; всьо хоче жити й мусить жити з тої земельки, бо фабрик у нас мало, гейби не було. Зі старих метрик парохїяльних можна переконатися, що там де давнїйше було 50 нумерів, нині їх вже поверх 300. Чи можна отже дивувати ся, що нарід не годен ви-

жити на маленьких, виссаних ірун-
тиках і мусить емігрувати в чужі
краї за море на зарібки? І може би
не оден і не десять в чужім краю
придбали гроша тай долю свою по-
ліпшили, коби не то, що вибираю-
чись в чужину, бере зі собою невід-
ступних своїх приятелів: пиянь-
ство і марнотравство.

Знайде роботу на гарні гроші,
міг би легонько через рік поважну
суму здожити, коли темняк тем-
няком. В краю був форнальом,
паньским або жидівським рабом,
не мав гідного лаха на хребті, а ту
не встигне дістати «пейду» вже з
«бари» не вилазить. Морі найліп-
шого поля рік річно пропиває або
в карти програє, а що буде на ста-
рість... не питає. Кожного року міг
би легко викупити кусень поділь-
ського поля з ляцьких або жидів-
ських рук, бо вже й на дідичів при-
ходить скрутна година і оден на
перед другого парцелюють землю;
— придбавши оден другий морі
рідної землі мав би запевнену бу-
дучність межі своїми, вернув би
по літах в рідні сторони, колибо
темняк весь заробок перепустить

через горло, на соломі в шпитали буде конати, а до доброго не дасть ся перемовити. Зайди, мазури закупавають руську землю, а наш темняк будує готельникам пeverхові палати, мокне в сивусі і за свою кервавицю копає собі гріб на канадійських вертепах. Що за лихо з тим нашим дурним Іваном, чому у нього голова як макітра а розуму гей у курки. Не годен ані руш зрозуміти, що ту в Канаді нема сидження, що ту годі, до смерти бути робітником, що ту тяжка робота і слабосильний старець не дасть собі ради, що «лот» з шандиною не дасть хліба на старість йому і жінці, не годен чи не хоче о тім подумати, і жиє з дня на день, не питаючи яка доля чекає його на чужині? Він гадає що вічно буде стояв на 40 літах, що сили ніколи не змаліють, що заробок мусить йому все бути. Наш брат не подумає над тим, що ліпше на старости літ доживати віку хочби на 4 моріах межі своїми, як товчи ся по фабриках і «лаваторах», не будучи ані години певним свого життя. Зарібник в Канаді не має волі, у нього ні сьвята ні неділі, в

поросї від рана до вечера, сьвіта божого не бачить зза здимів, воздуха сьвіжого не хлепне хиба десь за містом раз на місяць, а здоровле не желїзо — і не оглянеш ся як сили опадуть тай руки омліють. А селянинови інакше; він сам собі «босом» анї труби, анї наставника над собою не чує, кожного дня на здоровім воздусї, і в кружку родиннім переживає спокійно і весело свій вік. О тім наш чоловік не подумає; йому пиятика вже розум і память відібрала; а віру забрали сектярі, наганячі; до церкви не прийде, голосу і поради свого сьвященика не почує, і так стрімголов летить в пропасть...

Зарібний народе руський! Хотяйби ворог щось доброго радив, то годить ся його послухати, не то свого Владику, свого рідного сьвященика, свою часопись, своїх приятелїв? Досить вже кервавиці вашої опинило ся в руках чужинецьких, перестаньте вже раз марнити гірко запрацьований гріш, беріть ся до ощадности, не жийте на згубу своєї родини, на згубу власної душі. Будьте ощадними, але не скупими,

бо скупство то дуже плюгава при-
страсть, котра як опанує чоловіка,
то зробить його слугою мамони, до
тої міри, що в грошах готов і свою
душу затопити. Ідїть середною
дорогою: не марнотравний, не ску-
пий а ощадний. До ощадности зав-
зиває нас і сьв. письмо, бо коли
Ісус Христос чудесним способом в
пустини накормив 5000 народа, то
казав позісталі окрушини старанно
зібрати, щоби тим чином научити
нас пошанованя дарів Божих і о-
щадности. Треба отже нам конечно
щадити, статкувати, бо: **Ощадність**
веде до добробуту.

Богацтво само собою річ добра,
пожиточна і потрібна, і сам Господь
Бог позваляє старати ся о маєтки
але чесно, без кривди ближнього,
без образи Божої. Вільно бути бо-
гатим, бо і богацтво дар божий, але
треба так богатїти аби в мамонї не
втопити душі своєї, аби грїш не
уважати за свого божка. Ощадність
то чеснота і длятого треба щадити,
бо хотяй нинї більше не потребуємо,
то памятаймо, що завтра буде знов
день, а відтак опять повий день, а
за ним і нові потреби. В Египті

за часів Йосифа було найперше сїм лїт урожайних, а потїм сїм лїт неурожайних; що було-би ся стало з людьми, еслиби були не послухали Йосифа і всьо змарнували? Хто щадить той має, а хотїй нема такого, що не хотїв би бодай що-то мати, то мимо того богато терпить недостаток лише тому, що не хотять нїчого чути про ошадність. Вони би хотїли, що-би печенї голубцї сами до губи летїли. Оден надїє ся спадку від родини, другий вїрить що виграє терно на льотерїї, третий має надїю доробити ся грою в карти, але всьо то мрїї, пустї мрїї, — одна лише є певна дорога аби щось придбати, а нею єсть розумна ошадність.

Богато людей доробили ся гарного маєтку ошадностию, противно же всї голодранцї, або як їх з кпинами називають «люфт барони» певно про ошадність і знати не хотїли... Кїлько то людей заробляє гарні гроші, а не годні звести кінцїв до купи, — чому? — бо жиють понад стан. Хто любить богато і смачно зїсти, бїльше як треба випити, пїйти кїлька разів в місяци до театру, жінку й дїти вбрати пїсля найно-

війшої моди — у того не шукай готівки, бо єї не знайдеш, а без неї гірке житє, бо без гроший як без рук. Без гроший до міста, а без соли до дому — не жичу нікому. Хотяй зарібний чоловік до великого маєтку не годен дійти, але бодай має запевнену незалежну будучність, а в часї слабости або якого нещастя готовий гріш на перші потреби знайде ся, бо я, все своє кажу, що: хто щадить той має!

Ощадність виробляє характер!

Коли-б наш нарід мав ся трохи ліпше, був засібнійший в богатстві, то тоді він скорше скинув би зі себе ярмо сильнійших, тоді не гнув би ся перед будь-яким сурдутовцем в три погібели, — а так убожество убиває в нім самостійність і характерність. Чоловік жиючий в убожестві і недостатку не годен поступати собі так, якби хотів, а часом мусить навіть ділати насупереч своїм переконанням, бо на нього назирають ті, від котрих він залежний. Бідний рентівник стоїть о ласку властителя дому; довжник залежний від того у кого позичає

гроші; той, що бере в шторі на борг, мусить йти під ласку шторника, а всі ті «добродії» старають ся в справах релігійних, народних, суспільних а навіть особистих, накидати залежним від себе свою волю і погляди.

От возьмім вибори! Кілько то виборців з морального примусу віддають свої голоси після волі сильнійших не раз на явних ворогів своєї віри і народности? А тут в Канаді бувають случаї, що того рода «добродії» надуживають свого впливу навіть в справах віри і насилують совість руського зарібника. Не раз жалують ся наші люди, що »баси« по секціях, — розуміє ся руські протестанти — приймають до роботи лише таких, котрі міняють свою, католицьку віру, на протестантську. Такої штуки певно ніколи не втялиб, если-би наш зарібник був засібнійший. Нужда загнала єго в обійми секти.

Що значить залежність від хлібодавця, бачимо на біднім руськім народі у Львові, де хлібодавці Ляхи змушують руську службу до переходу на польське, під загрозою утрати місця.

Робітник, котрий любить Мошка в бороду поцілувати, такий ніколи не заощадить. Єго богом була гортанка і черево; єго церквою був готель а єго сьвящеником був шинкар. Він служив своєму богови дуже ревно і в день і в ночі і в тижни і в неділі і в сьвята: для того бога він жертвував всьо.

Тому богови він приніс на офіру і свою батьківщину і жінку і діти. Ще не кінець. Такий мерзенний п'яниця віддав своїй гортанці та животови і свою честь. Шанували єго колись люди і уважали за чоловіка, а як розпив ся, всі відвернули ся від него. Крім того сей поганець віддав чортови і тіло і свою душу. Він був в силі віку, а єго лице вже пожовкло та побряскло. Хребет згорбив ся, руки і ноги охляли, в жолудку терпить безнастанний біль а ходить як мара в страшній нужді. А єго душа? Вона також пішла туди, де дають горячий напиток. Читаючи се, неоден тяжко зітхне і скаже: »Слава Тобі Господи, ще я не з тих!« О голубчику, не вихапуй ся! Бо хотяй з тебе, ще

Статок робить достаток

Львів. Бібліотека

АН. УРСР

31. 266

61. 166.

не пияк, але й не цілком то тверезий. Скажи мені, що се такого, що скоро ти побачиш келішок, то чомусь проковтуєш слинку, неначе занюхав які марципани. Ти вправді не пияк, але й не тверезий. А памятай, що ніхто не родить ся пияком. Увійдеш в гірський потік по кістки, ще пів біди. Увійдеш по коліна, як ти сильний, ще устоїш ся. А увійдеш під пахи, будь певний, що вода тебе звалить з ніг, а як не вмієш плавати, підеш на спід і згинеш. Так і з пиянством. Пахне тобі горівка, ти вже по кістки в нещастю. Пеш її щодня, ніби для здоровля, то ти вже по коліна в сій пристрасти. А зачинаєш шукати компанії і пересиджувати в барі, от тоді вже ти по пахи вліз в біду. Памятай добре, що хто в барі день пересидить, а з товаришами при кичках пива, і при горівці нічку перемучить, той зложеного цента, як свого уха не зобачить. Чоловіче добрий! Як ти денно пропиваєш і прокурюєш одного кводра, то за рік перепустиш через горло 365 кводрів, отже кругло 90 долярів; а як таке вело би ся через 50 років, то ти прогай-

нуєш п'ять десят' разів по дев'ять-десять долярів, се є чотири тисячі п'ятьсот долярів. Розумієш? А порахуй тепер процент від тих кводрів і процент від проценту а буде певно більше як п'ять тисяч. А що — або дваццять п'ять тисяч австрійських корон... чоловіче — таж се величезний маєток, таж се дваццять п'ять морів поля першої кляси!!! Представте собі — милі братя, кільки то мільонів пускають самі Русини в Америці на п'ятику, чортови в зуби! Сором, сором!

Як би то матеріяльно добре стояли наші люди, еслиби всі схотіли взяти ся до тверезого і оццадного життя; а повинні би, бо тут розходить ся о їх власне добро. Гей! Народе руський! Таж тебе нужда і горе вигнала за море; ти не приїхав сюди на розпусту, на забавку; ти приїхав на заробок! А оццадність, се одинока дорога, аби заробити гроші; оццадність, се одиноке забороло перед п'яньством; оццадність, се рідна сестра тверезости. Хто щадить гріш, той не буде мокнути в горівці чи там пиві, бо такому жаль буде кожного цента; жаль

буде жінки й діточок. Одного разу прийшла о півночі до коршми жінка одного п'яниці, котрий від раня заливав хробака і каже: »Миколо мій! Ти — як бачу — не маєш часу прийти до дому на вечеру, то ось тобі вечера!« І поставила банячок з їдою на стіл, а сама вийшла. Чоловік з уданою веселістю прикликав товаришів, щоби разом з ними попоїсти, але яке було його здивуванє, коли здіймивши покришку побачив вмiсто їди, карточку з написом: »Смачного! Таку саму їду маю я з дітьми на обід і на вечеру!« Ось, вам незavidна доля родини, котрої батько шукає розради при барі. Кілько то гроший втопить такий батько в тiм чортiвськiм трунку? Був би лот, була би своя хата, дещо, ще й готовий грiш в перескринку. Може скажеш: Хиба чоловік має вiчно сидiти в хатi і не показувати ся межи люди? Господь Бог чейже не жадає від мене такої покути! Тихо, голубчику, і нi словечка бiльше, бо як почує жінка, то мокра стирка готова бути в роботi. Що ти сказав, що? Твоя жінка, твої дiти, твоя хата, се має бути

для тебе покута? А брудна бара і смердяча горівка, се мала би бути твоя радість? Фе! Встидай ся з такою бесідою!

Здає ся мені — дорогі братя — що я досить ясно змалював вам, до чого веде пиянство і марнотравство. Хиба сліпий не бачить, що пиянство, гра в карти або кулі, се ваша руїна, се погибель ваша. Ніхто не годен сказати, що я перелив, противно, я ще замало яскраво представив дійсне положенє пияків і марнотравників, але вже се повинно привести вас до опам'ятаня, заохотити до тверезости, до ощадности і до статочного житя, бо хто лише має в голові крихітку розуму, а не січку, той розуміє що: статок робить достаток. Вже крайна пора зрозуміти велику вагу ощадности; тільки розпочати а дальше воно вже піде цілком гладко! Та не забувайте про се, що аби можна щадити, то треба передусім жити з розумом. Нарікав раз наш мужик перед Мортком, що єму кінці не сходять ся. »І працює чоловік і гарує, а з того нема нічого. Інші здаєть ся нічого не роблять, а мають

ся в гаразді і достатках, а чоловік вижити не годен!» На те відзиває ся Мортко: »Знаєш Іване, чому тобі не гаразд а мені гаразд — бо я маю розум наперед а ти по заду!» Се значить, що Жид, заким що зробить, то перше добре розумом попрацює, а Русин як що зробить, то без обдуманя; якже вийде з сього зле, то тоді нарікає і каже: Ей, коли би я був так і так зробив, то було би ліпше, а тепер вже пропало! От се значить, що в Івана розум по заду. Чоловік, котрий хоче поліпшити свій бут, мусить жити з розумом. Він має передусім знати вимоги свого життя, дальше повинен ві всім числити ся і не викидати зароблений гріш на непотрібні річи. Збирає тебе охота щось купувати, то перше питай себе, чи сего я конче потребую. Заким видаш цент, то обертай його кілька разів в руці; десять раз змір, заким раз утнеш. А купуєш що, то наперед добре оглянь, добре випробуй, не напрасно, не прихапцем, щобись відтак не каяв ся. Не один через свій нерозум, купив коня з полудами за видючого, дихавичного за доб-

рого, дав двіста долярів, а продав за 50. Лучше на перед не вихапувати ся, з заду не лишати ся, а середної дороги держати ся, бо вже давні Римляни казали, що: середна дорога золота.

Друге правило при ошадности є: купи за готівку! Хто бере на борг, без гроший, тому більше минає ся, бо єму здає ся, що то за дармо, і длятого не рахує ся з видатком. Платіть кожде бохоня хліба, кождий фунт мяса готівкою, а напевно захороните ся від довгів, менше будете видавати, а що найважнійше дістанете далеко ліпший і танший матеріял, чим на борг.

Один робітник розказував мені, що як довго брав на книжочку, не міг ані цента зі свого зарібку відложити; — почувши одной неділі в церкві науку про ошадність платив за всьо готівкою, і кожного дня лишило ся жені 25 центів з вікту. Нині, по 10 літах, він вже має гарний гріш відложений на чорну годину. Чуєш брате? Ідиж і роби так само!

Наконець ще рада, а іменно: будь практичний або розсудний,

гляди доокола себе, гляди перед себе, ради другого слухай а свій розум май. Практичний парубок не закупить на своє весіля за сто доларів трунку, і то за позичені гроші, не просить пів міста джеків і очайдухів, аби відтак гарувати гірко наново за трунок, котрий «мордовні» випили, щей в додатку бійку завели і шкоди на яких 50 доларів наробили. Таке зробить хиба дурний.

Стережи ся карт! Гра в карти і пиянство, се вічні вороги оццядного життя. Через карти зійшли на пси великі маїнати, при картах витворює ся злість, зависть, сварка, бійка а часом навіть з карт приходить до убійства або самоубійства. Картяний наліг страшнійший навіть від пиянства, бо сотки случаїв сьвіт знає, як не один картяр за одну ніч програв сотки тисяч готівки. Налоговий картяр навіть жінку й діти поставив би на карти, не то гроші. Тому, проч з картами, нехай пани грають, а не бідний робітник.

Нам треба добробуту, гроша, гаразду а не дідівської торби. Па-

мятайте брата, що ви покинули рідний край не на те, аби в Америці розпустувати, але щоби як найбільше гроша заробити і з тими грішми вернути домів і за них купувати землю. В Галичині ще землі досить, в додатку пани парцелюють свої добра і радо продають тому, хто має за що купити. Наші селяни гроший покладаних не мають, для того нашу руську землю купують Мазури. А се велике нещастє для нашого народа!! Кожда мазурська кольонія серед нашого краю, се боляк на нашім тілі, се так, як-би хто в наше тіло вбив порядного цвяха. Анї клаптик нашої руської землиці, орошеної кровю наших предків, не пустім в чужі, не руські руки!! Емігрант, який через 10 літ працює в Канаді, повинен стати господарем бодай на пятнайцятьох моріах поля.

Братя милі, зарібники руські, внуки славного роду козацького, — на закінченє ще раз накликую: Виповідajte безпощадну війну пияньству, картам і розпустї: пошлю-буйте на тверезість, полюбіть чесне

і побожно жите і беріть ся до ошадности.

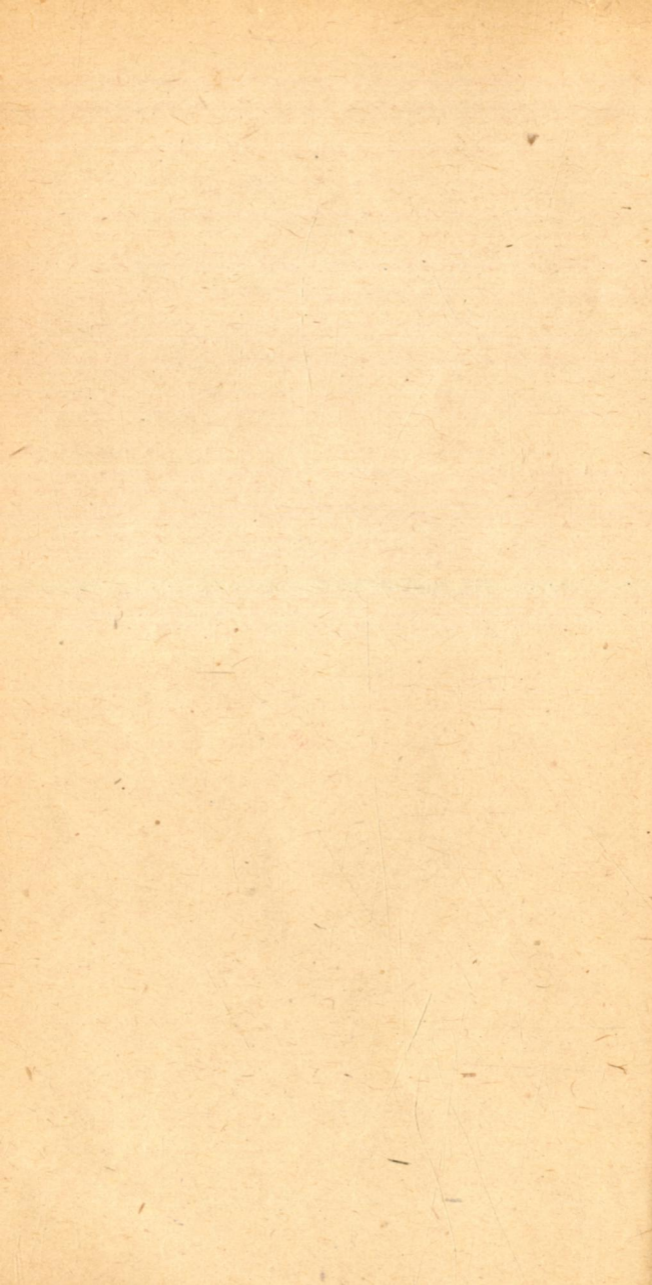
Ще широка у нас нива, зорем ю,
(засієм,
І заробим на сукману й Русь-Нень-
(ку приодієм.

Засіяє, як те сонце
На небеснім зводі
І замовкнуть враги люті
І буде їм годі
Її славу руйновати,

Не загинем рідні брата
Не нам загибати!!

А. В.

ПЕКОЛЬНІ
ПІСЛАНЦІ.

Львівська бібліотека
АН УРСР

№ 61.167

Отворились з розмахом двері і до хати парубка Марка Запоточного увійшов його щирий друг, Михалко Скалюк.

— А се що з тобою, чого з таким розгоном? — запитав здивований трохи Марко.

— Дай хоть видихатись! — відповів Михалко і усїв задиханий на лавку.

— Може що сталось, щось так гнав, чи що? — допитував ся Марко.

— Славити Бога нічого, але я маю один дуже важний спосіб — відповів Скалюк.

— А тож який?

— Знаєш, знаменитий спосіб на п'яниць! — сказав з поспіхом Скалюк.

— І ти з сим так гнав скоро?

— З сим мусимо ще сього вечера взятись до діла!

— Добре, але скажи, що се за такий спосіб, і яке діло?

Тут Скалюк присунув ся до Марка, схилив ся до нього і став щось

шептати йому до уха. Марко бликав своїми ясними очима, усміхався і похитував головою, немов притакував.

— А най тебе з твоїм способом! — скрикнув в кінці сьміючись сердечно Марко. Ото але раз видумав добрий спосіб! Ха-ха-ха! Ну буде сьміху і потіхи на ціле село!

— Але язик за зубами і зараз нині до діла! — остерігав Скалюк.

— Та певно! На таке я й зараз готов!

І вони ще довго щось радили між собою і говорили, між чим Марко вибухав все голосним реготом.

* * *

Темна, як гріб осінна холодна ніч. Ціле село оповите вже сном; нігде не видно сьвітла, лиш в коршмі ясно і гамірно. Там п'яниці селяни топлять своє добро, своє здоров'я, родинний спокій, і всьо, що найдорозшого мають, свою честь — в горівці... Хоть пізна вже вічна година, але коршма повна. Але чим далі в ніч, тим вона стає поволи опорожнюватись. Від часу до часу вийде з коршми хитаючий ся мов не на

своїх ногах сваток, бурмоче щось під носом і починає в розрідлім болоті заганяти качки по цілій дорозі. Найчастійше такий сваток п'яненський, не тямлячи сьвіта й себе, заточуючись хляпне в болото, відтак мучить ся довший час заким знов підведе ся на непослушні ноги і далі чалапкає вихитуючись на всі сторони аж поки знов не ляпне в баюру, або в болото де иноді і переспить ся до рана...

Тверезійші, менше затроєні алькогольом, скорше опускають коршму, а найбільші п'яниці, виходять з неї найпізнійше.

Ось починають виходити ті послідні. В сам перед вийшов звісний на ціле село п'яниця Пилип Льоник. Переступивши поріг, він гикнув собі здорово аж в ньому щось векнуло, застогнав, пробурмотів щось незрозумілого і заточуючись почалапкав на дорогу. Перейшовши кількадесять кроків, він з цілої сили хляпнув долілиць в болото, аж ховст пішов.

— У-гу га... а бодай ті... гі... — пробурмотів він і силував ся підвести, але було дуже трудно.

Пилип став борикати ся, та викачуватись в болоті — вибачте за не гарне слово — як то иноді безрога, але анї руш не міг підвести ся.

І він певно був би погодив ся зі своєю долею, і був би собі тут і задрімнув до рана, але на його щастє надійшло двоє людей.

— Ага, ти вже лежиш братчику! — промовив один з них і оба — один за плечі, другий за ноги, підняли Пилипа з болота і потаскали селом мов злий грішну душу.

Се були Марко і Скалюк.

За селом стояло в руїнах старе замчиско, а під ним була величезна, темна пивниця, до котрої входилось по сходах. Там, як громада ще не мала свого шпихлїра, замикали колись виновників сельських, засуджених на арешт, а від довшого часу пивниця та стояла не замкнена і безужиточна.

До сеї отже пивниці затаскали жваві хлопці п'яницю Пилипа Льоника і тут посадили його на землі під одним стовпом, яких стояло серед пивниці кілька, підпираючих стелю, а попід пахи грубим шнуром

привязали його до того стовпа, щоб не міг підвестись. Відтак вже над самим досвітком притаскали вони ще одного п'яницю, якого рівно-ж підняли з болота і привязали в пивниці напротив Пилипа, так само, як його до другого стовпа. (Сей другий п'яниця називався Гринько Терлиця).

По сім дивнім заході з двома п'яницями Марко і Скалюк вийшли з пивниці, замкнули її на замок і пішли до себе.

На сьвітї вже був давно день, як наші п'яниці обудилися.

Перший пробудився з тяжкого сну Пилип. Його дуже палило в середині, і не протерши ще добре очий, він закликав:

— Гапко! А дай-но води напитись!

Дунав, що він в себе в хаті. Але ніхто не відзивався, ані води не подавав.

Пилип отворив свої очі, став їх протирати, але кругом нього така п'тьма, що нічогісїнько не видко.

Відтак став він мацати руками. бо йому ще таки видалось, що він в

себе на ліжку, і хотів піти й сам себе напоїти. Але коли хотів рушитись а тут гов! не пускає щось.

— А то що за біда? — запитав себе — і став сильнійше рухатись, але анї руш!

Пилип знов став обмацуватись, і вкінци прийшов до переконання, що він привязаний по під пахи до якогось стовпа. Та вже привязаний, то привязаний, лихо бери! Хтось привязав, то чей хтось і відвяже, се байка... Але де він і що?

Майнуло йому в голові, і він знов почав лапати руками.

Так, він сидить коло якогось стовпа, на грудях гнете шнур, а під ним сира земля...

І чим даліше і більше розмірковував Пилип, тим огортав його щораз більший жах.

— А Боже мій, де се я? — питав себе — а може то такий сон?

І він став переконуватись, чи то не сон часом. Протирив очи, щипав себе за лице, товк головою до стовпа і всьо остаточно переконало его, що се не сон а якась страшна дійсність. Йому зі страху робилось горячо, і мучила його страшна спра-

га. Між тим він став передумувати не давно минувше. Тямив, що посліднього вечера був в коршмі; потім здає ся вийшов з неї і пішов, але де і куди пішов, того цілком не тямив.

Се певно так сталось — думає собі — я був страшно паний, мусїв десь звалитись з ніг серед дороги і мусїв-єм вмерти, а тепер певно чортяки напосїли ся мене мучити?... І то є найпевнійше, бо я ніколи ні до церкви не ходив, ні до сповіди, а навіть присягу зломав, як присяг від горівки, а потім знов став пити.

Таке і богато ріжного передумав в великій тревозі Пилип про своє теперішнє таке дивнє і загадочнє положенє. В тім щось близько нього заворушилось, застогнало, і так немов-би хто собі порядно зївнув.

Пилип запер в собі віддих і пильно наслухував. І знов став протирати очи, думаючи знов, що він в сні. — А тут коло нього щось в пїтьмі рухаєсь, і немов руками мацає.

— Ну, се вже певно чортяка суне до мене... — майнуло Пилипови в голові, і він так причаїв ся до стовпа, що анї не дихнув...

Сидить так кілька хвиль, аж чує хтось в п'їт'мі шепче, чи щось.

— Ох, Ксенько, води... води...

Почув виразно Пилип людську мову, і в нього вступив дух.

— Хто там?! — запитав він крикнувши, все таки ще не певний, що то за біда є з ним.

— А води... води... — почув замість відповіді.

— Ну, се певно, якийсь п'яниця, такий як і я — подумав собі Пилип почувши, як той просить води.

— Говори, хто тут є?! — крикнув з цілої сили Пилип.

На те цілком обудив ся Гринько.

— Госпюди, а се що зі мною, яка біда тримає мене, де се я? — пробурмотів він метушаючись.

— Хто там? — питає Пилип.

— А ти хто?

— Я Пилип Льоник з Журбенець.

— А я Гринько Терлиця.

— Ай! деж се ми куме? крикнув трохи урадований Пилип.

— А біда єго знає? От сиджу на землі, і щось мене тримає по під пахи, чи якась біда.

— Але мені дивно, що й ви тут? сказав Пилип.

— Або деж ми?

— А хиба я знаю?...

І вони так перебули тут цілий день до пізної ночі, терплячи страшно від великої спраги і від голоду. А найгірше мучило їх те, що не знали де вони, і що се з ними. Остаточо держали ся тої гадки, що вони на другім сьвітї, і що хвиля надїялись, що ось-ось надїйде чортяка з вилами і вхопивши їх, потаскає до недалекого десь тут пекла.

— А може ми так вічно будемо ту мучитись за наше грішне жите? казав Пилип до Гринька.

— Може, хто єго знає?... відповідав Гринько.

— Ей! Боже коханий, який то чоловік був нерозумний, яке грішне жите провадив на тамтому красному сьвітї... Гей, гей, милий Боже, де то та горівка нас запровадила... — говорив в великій розпуці Пилип.

— А я кажу куме, як би Бог пустиив мене ще хоч трохи на наш сьвіт, то я вже инакше там жив-би. Праведнїйшого чоловіка від мене не було-б, а до горівки навіть не глянув-бим! казав з жалем Гринько.

— А я мислите, що? Також жив-бим вже, як Бог приказав, а за горівку не хотів-бим і чути, не то що! мовив Пилип.

І їм страшно жаль було їх села, жінок, дітей, котрих перше цілком не жалували, лиш з часта кождий побивав свою жінку.

Над пивницею тою стояли високі тополі, а була вже ніч з сильним вітром, від котрого вони шуміли і стогнали сумно. Сей стогін і шум доходив до уший пяниць в глибину пивниці і видавав ся їм ще сумнійшим, ще страшнійшим, як був в дійсности.

— А чуєте куме Пилипе, як десь тут стогне, і виє якась страшна біда? — питав ся Пилипа Гринько.

— Та чую. То щось аж за серце бере...

— Не знати що то воно таке? допитував ся Гринько.

— То певно десь тут недалеко мусить бути вже пекло, і то мабуть так грішники там стогнуть з великих мук — толкував Пилип. В тім десь щось закалатало, щось скригнуло немов двері, і пяниці почули, як хтось до пивниці увійшов. Пилип і Гринько попричаю-

вались, стримали віддих і наслухували в тревозі, що то дальше буде.

Нараз хтось почав до них підходити, і дзеленькати немов ланцухами.

— Пилип Льоник тут?! — крикнув хтось глухим, охрипливим голосом.

Але Пилип мовчав залякавшись сильно.

— Чому мовчиш?! — загудів той самий голос.

— Я тут... Пилип, я Льоник... — обізвав ся наполоханий Пилип дрожачим слабим голосом.

— Ага, видиш то се ти небоже той самий Пилип — почав незнакомий, грізний голос — що то вічно пиячив, що пропив своє добро, а свою жінку Гапку все тяжко побивав, а твої діти, бідні, невинні, терпіли голод і холод, а тобі було байдуже се.

Се ти той пташок, що присягу зломав? Добре, що ти дістав ся до нас, тепер тобі і амінь! Зараз дістанеш пятьдесят різок і на саме дно до пекла! Се я пекольний післанець по тебе. — Пилип почувши тоє стерп цілий, а холодний піт заливав йому очи, язик став колом,

а слова благаня до пекольного посла о помилуванє не міг вимовити голосно.

А тимчасом Гринько добре потерпав зі страху, чуючи присуд Пилипа, але зараз і до нього звернув ся другий, ще страшнійший голос.

— А Гринько Терлиця тут?!

— Я тут, прошу пана — відповів масненько і клянаючись на помацьки не знати кому Гринько.

— Ага, то се той Гринько, що через пиятику пустив ціле батьківське і своєї жінки Ксеньки майно так марно за горівку! Се ти той самий, що ціле жите твоім всім і церквою, і Богом, і щастєм була горівка! Се ти той самий, що днював і ночував по коршмах, а вернувши до дому бив-єсь жінку і діти. За се дістанеш також пів сотки різок і до пекла в кипяток смоли на вічні муки підеш!

— Ай паночку ясненький, то всьо сьвята правда, що ви кажете, але подаруйте мені ще той раз, а того всього вже більше ніколи не буде... — став благати Гринько.

— Змилуйтесь ласкавенький паночку і надомною змилосоудїть ся — просив тремтячи і Пилип? Я вже буду жити статочно, горівки ніколи й не понюхаю.

— Ні, над такими, як ви нема в нікого милосердя, навіть післанці з пекла не помилують вас, — заговорив сильний, якийсь немов нелюдський голос, і забрянчали сильно ланцюхи.

— Ми живцем вас забрали з вулиці, як ви валялись до нестями запиті, і так живцем приставимо вас до пекла! — заговорив охриплим голосом другий голос.

Тай Пилип і Гринько стали шльохати заливаючись гіркими слезами.

— Ай Гапцю моя дорогенька, діточки мої золотенькі, ви терпіли тільки кривди від мене, який мені тепер великий жаль, ой-ой-ой! — заводив в розпуці Пилип.

— Ах Ксеню моя, моя ти люба, мої діточки миленькі, не умів я вас шанувати, ох не умів, за те маю кару велику... Ах, щоб я міг вас ще хоч раз побачити... — плачучи лебедів Гринько.

— Ну, досить вже того, досить!
— ревнув до них один сильний го-
лос. — Тепер вже за пізно, і все вже
пропало! Треба було перше жити
людським а не худобячим житєм!

І оба п'яниці почали з розпуки
рвати на собі волосє, а відтак знов
стали сердечно благати, щоб ті »пе-
кольні післанці« помилували їх.

— Ну, уважайте-ж — мовив по-
довших благанях п'яниць один гру-
бий голос — над вами ми не маємо
милосердя, лише над вашими жін-
ками і дрібними дітьми, для котрих
ще сей раз увільнимо вас.

— Але уважайте! — вмішав ся
другий храпливий голос.

А другий голос став приказува-
ти:

— Мусите оба тут нам зараз
присягнути і приречи, що по перше:
горівки більше до кінця життя і не
покушаєте, до коршми ніколи не
заглянете; по друге, що станете
від тепер дбайливими, чесними, пра-
цьовитими, та совісними іаздами.

— Ай, паночку золотенький, бу-
демо, будемо, присягаємо, що буде-
мо, — залебеділи урадовані п'яниці.

— Але слухайте даліше! — гремів в пітьмі грімкий голос. — Як від тепер один з вас поважить ся і випе хоть кроплю горівки, або учинить яку найменшу кривду своїй родині — то будьте певні, що сейчас найближшої ночі опинитесь знов тут, а тоді певно не буде для вас ні пощади, ні милосердя!

Пилип і Гринько в тій хвили заприсягли і прирекли ніколи не пити ніяких трунків.

І задзвонили тяжкі ланцюхи, двох незнаних приступило до Пилипа, відв'язали проворно шнур і раптом вхопили його по під пахи, та витаскали скоро з пивниці на сьвіт, де була темна ніч.

— Махайже чоловіче і не оглядай ся, бо буде біда, лиш гони до дому чим скорше! — гукнув один з незнаних до Пилипа, і він пігнав полем, онімівши з великої радости.

Так само зробили і з Гриньком.

— Ну, друже, перша проба випала добре, — мовив Скалюк до

Марка, бо се вони були пекольними післанцями.

— Та добре, але побачимо, чи то що pomoже? — сказав на те Марко.

— Поможе! — твердив Скалюк — але того способу не занехаймо. Зараз на слідууючу ніч берім ся до других п'яниць.

— Тільки треба осторожно, щоб ніхто про се не дізнав ся, бо була-б біда — зауважав Марко.

— То правда, я нині цілий день вже потерпав, як жінки наших п'яниць шукали за своїми чоловіками.

— Треба буде якось те все осторожно і розумно робити, то буде всьо добре — сказав Марко, і оба опустили пивницю тай пішли в село. До двох тижнів »пекольні післанці« в такий спосіб вилічили ще вісьмох найбільших п'яниць від налогового п'янства. А всім людам було дивно, а найбільше арендарови Шльомі, що їм було тепер

до горівки, як до якої зарази. Але поміж людей ішов таємний шепіт, головню поміж бабами цокотухами, що се п'яниць вилапують по ночах чортяки, затаскують до заклятого за селом льоху і там дають їм порядну науку. Як допитували про се наверхнених ся п'яниць, вони не відповідали нічого, лиш заклято мовчали. І се відстрашувало других слабших п'яниць, котрі зараз, як лиш починало смеркати, опускали скоро коршму і спішили до дому.

В Руській Друкарні

— при —

РУСЬКИМ СИРІТСЬКИМ ДОМІ

МОЖНА ЗАМОВЛЯТИ

ДУЖЕ КРАСНІ
КНИЖОЧКИ ДО
.... ЧИТАНЯ, ...

ТАКОЖ

МОЛИТВОСЛОВИ,
ЛИСТОВІ ПАПЕРИ
З ЦВІТАМИ, :-:
КОВЕРТКИ, :-:
і т. д. :-: :-:

∴ ВИРАБЛЯЄ ВСІЛЯКІ ∴

друкарські роботи

∴ ПО ДЕШЕВИХ ЦІНАХ. ∴

Адреса:

Ruthenian Printing House

832 N. 7th Street, - Philadelphia, Pa.

37 И-61166
ЧИТАЙТЕ ТА ШИРІТЬ

И-61167

одинокую в Зл. державах укр.
газету

“АМЕРИКУ”

(ОРІАН „ПРОВИДІНЯ”)

яка стоїть на християнсько-народнім
грунті та ширить між нашим народом
правдиво-здорову просьвіту.

Містить більше цікавих та
поучаючих новостей зі вся-
кої області чим другі тутейш
часописи, о чім може кождий
сам пересьвідчитись, а сим
самим заслугує на якнай-
більше поширене і поперте

ВИХОДИТЬ В ЧЕТВЕР КОЖДОГО ТИЖНЯ.

Передплата на рік..... \$2.00

До старого краю..... \$2.50

Адреса Редакції:

“АМЕРУКА”

832 N. 7th Street,

Philadelphia, Pa.

II

N-61166

N-61167